Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.11.2017, sp. zn. 30 Cdo 1273/2016, ECLI:CZ:NS:2017:30.CDO.1273.2016.1

Číslo: 17/2019

Právní věta: 1. Přestupkové řízení vedené podle zákona č. 200/1990 Sb. spadá do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. 2. Pro účely posouzení přiměřenosti délky řízení v situaci, kdy trestní řízení skončilo rozhodnutím o postoupení věci podle § 222 odst. 2 t. ř., neboť trestní soud shledal, že nejde o trestný čin, avšak zažalovaný skutek by mohl být jiným orgánem posouzen jako přestupek, je třeba trestní řízení i řízení o přestupku považovat za řízení jediné, a to jak ve vztahu k obviněnému, tak i ve vztahu k poškozenému, který se do trestního řízení připojil s nárokem na náhradu škody. 3. Promlčecí lhůta v případě nemajetkové újmy způsobené porušením práva na přiměřenou délku trestního řízení a na ně navazujícího přestupkového řízení nezačne podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. běžet dříve, než 6 měsíců od právní moci rozhodnutí, kterým bylo přestupkové řízení ve vztahu k poškozenému skončeno.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 29.11.2017

Spisová značka: 30 Cdo 1273/2016

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost státu za škodu, Promlčení, Řízení před soudem, Správní řízení, Správní soudnictví, Zadostiučinění (satisfakce)

Předpisy: čl. 38 odst. 2 předpisu č. 2/1993Sb.
čl. 6 předpisu č. 209/1992Sb.
§ 32 odst. 3 předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se domáhá zaplacení částky 98 167 Kč s příslušenstvím jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která jí měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce trestního řízení vedeného u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 5 T 87/2010 a následného přestupkového řízení vedeného před správními orgány, ve kterých žalobkyně vystupovala v procesním postavení poškozené se svým nárokem na náhradu škody.

2. Obvodní soud pro Prahu 2 jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 10. 4. 2015, č. j. 22 C 333/2013-68, konstatoval, že postupem Okresního soudu v Liberci v řízení vedeném pod sp. zn. 5 T

87/2010 došlo k porušení práva žalobkyně coby poškozené na projednání věci v přiměřené lhůtě (výrok I), zamítl žalobu o zaplacení 98 167 Kč s příslušenstvím (výrok II) a uložil žalované zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 15 057 Kč (výrok III).

3. Městský soud v Praze jako soud odvolací v napadeném rozsudku změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že se porušení práva žalobkyně na projednání věci v přiměřené lhůtě nekonstatuje (výrok I odvolacího soudu), v zamítavém výroku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok II odvolacího soudu) a uložil žalobkyni povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 1 200 Kč (výrok III odvolacího soudu).

4. Soud prvního stupně dospěl k následujícím skutkovým zjištěním. Trestní stíhání obviněných bylo zahájeno usnesením ze dne 19. 3. 2010. Žalobkyně byla jako svědkyně vyslechnuta dne 14. 5. 2010. Obžaloba byla u Okresního soudu v Liberci podána dne 28. 6. 2010. Okresní soud v Liberci usnesením ze dne 3. 9. 2012 věc postoupil Magistrátu města L. s odůvodněním, že nejde o trestné činy, ale uvedený skutek by mohl být posouzen jako přestupek proti občanskému soužití (usnesení nabylo právní moci dne 18. 9. 2012). Rozhodnutím ze dne 11. 1. 2013 Magistrát města L. řízení zastavil, neboť spáchání skutku nebylo obviněnému z přestupku prokázáno a poškozená byla odkázána s jejím nárokem na náhradu škody na příslušný občanskoprávní soud (rozhodnutí nabylo právní moci dne 19. 2. 2013). Krajský úřad Libereckého kraje (dále jen „odvolací správní orgán“) zamítl odvolání poškozené a napadené rozhodnutí potvrdil rozhodnutím ze dne 15. 2. 2013 (které nabylo právní moci dne 19. 2. 2013). Žalobkyně se svého nároku na náhradu škody u civilního soudu nikdy nedomáhala. V době od 1. 7. 2013 do 6. 11. 2013 byl nárok předběžně projednán u příslušného úřadu. Žaloba o poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu byla podána u soudu dne 12. 12. 2013.

5. Soud prvního stupně věc po právní stránce zhodnotil následovně. Rozhodnutí odvolacího správního orgánu nabylo právní moci v únoru 2013, žaloba byla podána dne 12. 12. 2013. Při mimosoudním projednání nároku v době od 1. 7. 2013 do 6. 11. 2013 se běh promlčecí doby stavil, nárok tak není promlčen. Soud rovněž neshledal žádný důvod k úvahám, že by postoupením věci správnímu orgánu (kde žalobkyně vystupovala v procesním postavení poškozené) měl počít běh promlčecí doby za situace, kdy je třeba řízení trestní i správní považovat za řízení jediné. Řízení ve vztahu k žalobkyni trvalo od 14. 5. 2010 (den, kdy se v adhezním řízení připojila se svým nárokem na náhradu škody k trestnímu řízení) do 19. 2. 2013 (nabytí právní moci rozhodnutí odvolacího správního orgánu), tj. celkem 2 roky a 9 měsíců. Vzhledem k nepříliš vysoké složitosti řízení a dvouletému průtahu u okresního soudu je nutné konstatovat, že v daném případě došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v neprojednání věci v přiměřené lhůtě. Soud prvního stupně se dále zabýval formou zadostiučinění. Přihlédl především k významu předmětu řízení pro poškozeného ve smyslu § 31a odst. 3 písm. e) zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), dále jen „OdpŠk“. V této souvislosti zohlednil, že žalobkyně vystupovala v řízení jako poškozená s nárokem, který vyčíslila finanční částkou, nejednalo se však o řízení civilní, nýbrž o řízení adhezní, které se nevede primárně k odškodnění poškozeného, ale je tu proto, aby v případě, že je obviněný uznán vinným, jsou-li splněny další zákonné podmínky pro náhradu škody, mohla být náhrada škody přiznána poškozenému přímo v trestním řízení. Připojení se k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody nelze srovnávat co do významu řízení pro účastníka s řízením občanskoprávním. Význam tohoto řízení pro účastníka tedy nelze odvíjet od finanční částky, se kterou se k trestnímu řízení jako poškozený připojil. I pokud by trestní soud rozhodl dříve, mohla nastat stejná situace, že by žalobkyně byla se svým nárokem odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních. Soud dospěl k závěru o zcela marginálním významu tohoto řízení pro žalobkyni i z důvodu, že žalobkyně neučinila žádný úkon směřující k tomu, aby se náhrady škody domohla, ať už u civilního soudu, ale zejména

poté, co byla odkázána správním orgánem na občanskoprávní řízení tak neučinila (žalobkyně projevila naprostou pasivitu co do vůle domoci se náhrady škody občanskoprávní žalobou). Žalobkyně tak svým chováním dala jasně najevo, že se nechce ve věci angažovat, veškerou iniciativu přenechává orgánům činným v trestním řízení a pomíjí možnost, že by ani v případě rychlého projednání věci nemuseli být obvinění odsouzeni.

6. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu dostatečně zjištěného soudem prvního stupně a uvedl, že žalobkyně odůvodňovala vznik nemajetkové újmy nepřiměřenou délkou řízení (k němuž se připojila s nárokem na náhradu škody) vedeného u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 5 T 87/2010, a to konkrétně tím, že v řízení došlo k neodůvodněným průtahům, když od podání obžaloby dne 28. 6. 2010 do 3. 9. 2012 (kdy soud vydal usnesení o postoupení věci správnímu orgánu k přestupkovému řízení), tedy po dobu 26 měsíců, soud neučinil žádný úkon. Takto vymezeným skutkem je soud v tomto řízení vázán. Žalobkyně tedy dovozuje vznik nemajetkové újmy z řízení vedeného u Okresního soudu v Liberci, jež pravomocně skončilo dne 18. 9. 2012. Uplatnila-li žalobkyně nárok na náhradu nemajetkové újmy podáním došlým žalované dne 1. 7. 2013, stalo se tak po uplynutí promlčecí doby. Uplatnění námitky promlčení ze strany žalované se zřetelem k okolnostem případu, kdy žalobkyně uplatnila nárok a náhradu škody na zdraví v trestním řízení a civilní žalobu nepodala, se nejeví jako odporující dobrým mravům.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

7. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně v celém rozsahu dovoláním, ve kterém uplatnila následující dovolací důvody:

8. Napadené rozhodnutí závisí podle dovolatelky na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to zda se v řízení o náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení (podle zákona č. 82/1998 Sb.) promlčecí doba pro uplatnění tohoto nároku u příslušného úřadu posuzuje od pravomocného ukončení celého řízení (tedy v případě postoupení věci soudem do přestupkového řízení od právní moci rozhodnutí o přestupku) nebo od rozhodnutí soudu o postoupení věci do přestupkového řízení. Odvolací soud dospěl k nesprávnému závěru, že pokud byl žalobkyní vymezen skutek tak, že k průtahům došlo pouze v řízení před soudem, pak promlčecí doba běží ode dne postoupení věci soudem do přestupkového řízení, neboť vznik nemajetkové újmy je spatřován výlučně v řízení před soudem. Podle názoru žalobkyně v daném případě nelze oddělovat řízení trestní a přestupkové a k tomu se vztahující posouzení promlčecí doby.

9. Rovněž úvahu odvolacího soudu, že žalobkyně dovozuje vznik nemajetkové újmy z řízení vedeného u Okresního soudu v Liberci, jež pravomocně skončilo dne 18. 9. 2012, a že tedy již postoupením věci soudem do přestupkového řízení začala běžet promlčecí doba pro uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy, považuje žalobkyně za nesprávnou. Žalobkyně označila řízení jako celek, tj. společné řízení trestní a přestupkové, a následně specifikovala konkrétní průtah, který byl již pouze v řízení trestním. Odvolací soud se tak při řešení této otázky odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. 2. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3943/2010.

10. Žalovaná se k podanému dovolání nevyjádřila.

III.
Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 (viz čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb. a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

15. Dovolání je přípustné pro posouzení otázky, zda promlčecí lhůta nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení před trestním soudem a na ně navazujícím přestupkovým řízením před správním orgánem počíná běžet od pravomocného skončení přestupkového řízení nebo od rozhodnutí soudu o postoupení věci do přestupkového řízení (srov. odst. 8 odůvodnění), neboť jde o otázku v judikatuře Nejvyššího soudu dosud nevyřešenou. Žalobkyně v dovolání rovněž namítla vadu řízení spočívající v tom, že odvolací soud rozhodl o jiném předmětu řízení, než jaký žalobkyně ve své žalobě označila (srov. odst. 9 odůvodnění). Protože bylo dovolání přípustné, přihlédl Nejvyšší soud i k dovolatelkou namítané vadě řízení.

IV.
Důvodnost dovolání

16. Vzhledem k přípustnosti dovolání Nejvyšší soud podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. nejprve přihlédl k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., resp. i jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Na prvním místě zkoumal, zda bylo řízení zatíženo vadou namítanou dovolatelkou, podle které rozhodoval odvolací soud o jiném nároku, než jaký svou žalobou uplatnila.

17. Žalobkyně vymezila skutková tvrzení ohledně příčiny své újmy tak, že „celkově … řízení dle žalobkyně trvalo od 20. 7. 2009, kdy klientka událost ohlásila u …, do 15. 2. 2013, kdy pravomocně rozhodl o odvolání proti rozhodnutí o přestup Liberecký kraj, tedy cca 43 měsíců. Z této doby spis nečinně cca 26 měsíců (téměř dvě třetiny doby řízení) ležel na Okresním soudu v Liberci, a tuto dobu tak klientka po právu označuje jako průtah v řízení, který způsobil nepřiměřenou délku řízení jako celku, a to ve věci z hlediska práva dá se říci banální“, a „řízení trvalo téměř přesně 43 měsíců, tj. za prvních 24 měsíců klientka požaduje náhradu nemajetkové újmy ve výši 38 000 Kč a za zbývajících 19 měsíců částku ve výši 60 167 Kč, celkem tedy 98 167 Kč“ (srov. žalobu a podání na č. l. 24).

18. Z uvedeného je zřejmé, že se žalobkyně domáhá zaplacení částky 98 167 Kč s příslušenstvím jako zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která jí měla vzniknout v důsledku nesprávného úředního postupu spočívajícího v nepřiměřené délce trestního řízení vedeného u Okresního soudu v Liberci pod sp. zn. 5 T 87/2010 a následného přestupkového řízení vedeného před správními orgány, ve kterých žalobkyně vystupovala v procesním postavení poškozené se svým nárokem na náhradu škody.

19. Měl-li odvolací soud za to, že žalobkyně dovozuje vznik nemajetkové újmy pouze z nepřiměřené délky trestního řízení vedeného u Okresního soudu v Liberci, jde o úvahu nesprávnou, nemající podklad v žalobních tvrzeních. Námitka vady řízení uplatněná žalobkyní (srov. odst. 9 odůvodnění) je proto důvodná.

20. S ohledem na přípustnost dovolání ohledně první dovolací námitky se Nejvyšší soud zabýval jejím posouzením, přičemž shledal, že dovolání je důvodné.

21. Podle § 32 odst. 3 OdpŠk nárok na náhradu nemajetkové újmy podle tohoto zákona se promlčí za 6 měsíců ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé nemajetkové újmě, nejpozději však do deseti let ode dne, kdy nastala právní skutečnost, se kterou je vznik nemajetkové újmy spojen. Vznikla-li nemajetková újma nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, neskončí promlčecí doba dříve než za 6 měsíců od skončení řízení, v němž k tomuto nesprávnému úřednímu postupu došlo.

22. S přihlédnutím k dikci § 32 odst. 3 OdpŠk je třeba na prvním místě zodpovědět otázku, zda z hlediska daného ustanovení lze přestupkové řízení považovat za pokračování řízení trestního. V případě záporné odpovědi na tuto otázku by bylo třeba újmu způsobenou účastníkům daných řízení posuzovat zvlášť, tj. samostatně ve vztahu k újmě způsobené trestním řízením a samostatně ve vztahu k újmě způsobené přestupkovým řízením. V případě kladné odpovědi by šlo o újmu jedinou, způsobenou celkovou délkou trestního řízení a na ně navazujícího přestupkového řízení.
23. Nejvyšší soud se ve své judikatuře již zabýval problematikou návaznosti přestupkového řízení na trestní stíhání a uzavřel, že v případě odpovědnosti státu za škodu způsobenou vedením (nezákonného) trestního řízení, které neskončilo odsouzením, není přestupkové řízení pokračováním řízení trestního (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4771/2015). Tento závěr byl však učiněn v situaci, kdy se na daný nárok nevztahuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), zatímco, jak bude dále vysvětleno, čl. 6 odst. 1 Úmluvy na nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou trestního i přestupkového řízení dopadá. Závěr uvedený v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4771/2015 proto není přenositelný do poměrů nyní zkoumané věci.
24. Podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků anebo, v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný, pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti.

25. Přestupkové řízení lze považovat z hlediska přiměřenosti jeho délky za pokračování trestního stíhání pouze tehdy, pokud na ně samotné lze aplikovat záruky zakotvené v čl. 6 odst. 1 Úmluvy ve stejném rozsahu, v jakém jsou aplikovatelné na trestní řízení.

26. Účelem čl. 6 Úmluvy je zajistit právo na spravedlivý proces pouze dvěma kategoriím osob: těm, jejichž občanská (civilní) práva nebo závazky jsou nějakým způsobem zpochybněny, a těm, kdož čelí trestnímu obvinění [srov. Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (online), 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s.]. Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) vykládá pojem obvinění z trestného činu, obsažený v Úmluvě, tzv. autonomním způsobem a čl. 6 uvedené Úmluvy, garantující právo na spravedlivý proces, aplikuje také na řízení o některých deliktech, které jsou ve vnitrostátním právním řádu označeny nikoli jako trestné činy, ale jako disciplinární delikty nebo přestupky (srov. věc C. a F. proti Spojenému království, č. 7819/77 a 7878/77, rozsudek ESLP ze dne 28. 6. 1984, § 69 – 73). Vztahuje

tak vyšší požadavky na spravedlivost procesu nejen na řízení označená jako trestní, ale i na některá řízení označená jinak (např. kvůli druhu a stupni závažnosti sankcí, které mohou být v těchto řízeních uděleny) – srov. též výše uvedený rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4771/2015.

27. Pro aplikovatelnost čl. 6 Úmluvy v jeho trestní části je rozhodující zodpovězení následujících otázek. Prvním kritériem (pojem „trestní obvinění") je kvalifikace deliktu ve vnitrostátním právu: pokud jde o trestný čin, je čl. 6 Úmluvy v daném případě aplikovatelný. Jde však pouze o relativní kritérium. Není-li čin ve vnitrostátním právu kvalifikován jako trestný, používá ESLP další dvě kritéria pro ověření věcné působnosti čl. 6 Úmluvy. Druhým kritériem je povaha deliktu. Toto kritérium v sobě většinou spojuje odpovědi na dvě otázky: a) zda je zájem chráněný trestním zákonem obecný či partikulární, přesněji řečeno zda je daná právní norma adresována všem nebo pouze určité skupině lidí se specifickým postavením (např. vojákům), b) zda účel sankce, která se za takový delikt ukládá, je [alespoň částečně preventivně – represivní, anebo zda je (čistě) reparační povahy]. Třetí kritérium zkoumá druh a stupeň závažnosti sankce, a to nikoli sankce skutečně uložené, nýbrž sankce, kterou bylo v daném případě za konkrétní delikt možné uložit [srov. Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (online), 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s.].

28. Aplikovatelností čl. 6 Úmluvy na přestupková řízení podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, se zabýval ESLP již ve věci L. proti Slovensku, č. 26138/95, rozsudek ESLP ze dne 2. 9. 1998, a ve věci K. proti Slovensku, č. 27061/95, rozsudek ESLP ze dne 2. 9. 1998, ve kterých dospěl k závěru, že čl. 6 Úmluvy se na ně vztahuje. Ve vnitrostátním právu sice není delikt, pro který přestupkové řízení probíhá, označen za trestný čin. To však není samo o sobě rozhodující pro závěr, že nejde o „trestní obvinění" ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jak je výše vysvětleno. Je třeba vzít dále do úvahy, že právní normy obsahující skutkové podstaty přestupků jsou adresovány všem občanům, nikoli pouze omezené skupině se zvláštním postavením. Pokud by nakonec došlo k uložení sankce za spáchaný přestupek, byla by zamýšlena jako trest s cílem odradit od dalšího páchání takových činů [k uvedenému srov. i Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář (online), 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1687 s.].

29. Z vedeného je zřejmé, že ve vztahu k osobě obviněné ze spáchání přestupku spadá přestupkové řízení do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který, mimo jiné, garantuje právo na jeho přiměřenou délku.

30. Otázkou zůstává, zda čl. 6 odst. 1 Úmluvy dopadá i na nárok poškozeného na náhradu škody, který byl v rámci přestupkového řízení uplatněn jako nárok akcesorický.

31. V rozsudku ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 30 Cdo 987/2015, Nejvyšší soud přijal a odůvodnil závěr, podle kterého se na poškozeného, který uplatňuje svůj občanskoprávní nárok v rámci trestního řízení, vztahují záruky vyplývající z čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. též věc P. proti Francii, č. 47287/99, rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 12. 2. 2004, k české právní úpravě srov. věc P. proti České republice, č. 58116/00, rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2004, § 39-40).

32. Nečiní-li Úmluva v čl. 6 odst. 1 rozdíl mezi trestním řízením a přestupkovým řízením ve vztahu k osobě, která je stíhána pro spáchání trestného činu nebo přestupku, musí být uvedený závěr použitelný i pro poměry poškozeného, který se se svým nárokem na náhradu škody připojil k přestupkovému řízení. Jinak řečeno, z hlediska záruk čl. 6 odst. 1 Úmluvy, zejména práva na projednání věci v přiměřené době, není rozdíl mezi tímto ustanovením chráněnými právy poškozeného, který svůj nárok na náhradu újmy uplatnil v trestním řízení a tím, který jej uplatnil v rámci přestupkového řízení.

33. Za situace, kdy je třeba přestupkové řízení ve vztahu k poškozenému, který se do něj připojil s

nárokem na náhradu škody, považovat za řízení spadající do věcné působnosti čl. 6 odst. 1 Úmluvy, je třeba zodpovědět otázku, zda lze z hlediska práva na přiměřenou délku řízení, považovat trestní řízení a následné přestupkové řízení za řízení jediné, tj. zda v případě porušení práva na přiměřenou délku daných řízení jde o nároky dva, vztahující se samostatně ke každému z těchto řízení zvlášť, nebo zda jde o nárok jediný.

34. Judikatura Nejvyššího soudu již dříve dovodila, že v případě práva na odčinění nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení probíhajících před správními orgány a následně soudy je nutné tato řízení posuzovat jako jeden celek, pokud na dané správní řízení dopadá čl. 6 odst. 1 Úmluvy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 30 Cdo 1876/2014). Je tomu tak proto, že z hlediska účastníků řízení je posuzován stále tentýž nárok, byť před různými orgány veřejné moci. Protože nemajetková újma způsobená porušením práva na přiměřenou délku řízení spočívá v tom, že je účastník řízení nepřiměřeně dlouho udržován v nejistotě ohledně toho, jak pro něho řízení skončí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4336/2010), je zřejmé, že se daná nejistota, v níž újma spočívá, vztahuje k celé době, po kterou je věc projednávána.

35. Z uvedeného lze uzavřít, že z hlediska práva na přiměřenou délku řízení poškozeného, který uplatnil nárok na náhradu škody v trestním řízení, je třeba další projednávání tohoto nároku v přestupkovém řízení nutno považovat za pokračování v řízení o daném nároku.

36. Tomu ostatně nasvědčovalo i znění § 70 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, podle kterého uplatnil-li ten, komu byla přestupkem způsobena majetková škoda, nárok na její náhradu v řízení o přestupku, nebo u orgánu policie v trestním řízení, pokud věc byla postoupena správnímu orgánu k projednání a nejde o přestupek, který se projedná jen na návrh (dále jen „poškozený“), působí správní orgán, který přestupek projedná, k tomu, aby byla škoda dobrovolně nahrazena (odst. 1). Jestliže škoda a její výše byla spolehlivě zjištěna a škoda nebyla dobrovolně nahrazena, uloží správní orgán pachateli přestupku povinnost ji nahradit; jinak odkáže poškozeného s jeho nárokem na náhradu škody na soud nebo jiný příslušný orgán (odst. 2). Zákon o přestupcích tedy nevyžadoval od poškozeného, který se připojil se svým nárokem do trestního řízení, žádný další úkon k tomu, aby byl jeho nárok na náhradu škody projednán v řízení přestupkovém.

37. Pro úplnost k uvedenému Nejvyšší soud dodává, že tím nijak nepředjímá závěr pro případ, že by poškozený v trestním řízení uplatnil nikoli nárok na náhradu škody (majetkové újmy), ale nárok na náhradu nemajetkové újmy, o kterém není správní orgán v přestupkovém řízení oprávněn rozhodnout.

38. K tomu je třeba dodat, že k problematice odškodnění nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení se vyjádřil Nejvyšší soudu také ve stanovisku občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněném pod č. 58/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Stanovisko“). Veškeré závěry ve Stanovisku vyjádřené lze aplikovat i na správní řízení, jež čl. 6 odst. 1 Úmluvy podléhají. Současně, hovoří-li Stanovisko o správních řízeních, má tím na mysli pouze ta správní řízení, na něž čl. 6 odst. 1 Úmluvy dopadá (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 30 Cdo 344/2014, uveřejněný pod č. 113/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 3326/15). K tomu srov. dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2205/2015.

39. Lze proto učinit dílčí závěr, podle kterého má právo na přiměřenou délku řízení podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy poškozený, který se se svým nárokem na náhradu újmy připojil k trestnímu řízení, i v situaci, kdy trestní stíhání skončilo postoupením věci k projednání v přestupkovém řízení, přičemž z pohledu projednávání nároku na náhradu škody utrpěné poškozeným je třeba trestní i přestupkové

řízení vnímat jako řízení jediné a nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobený jejich nepřiměřenou délkou jako jediný nárok.

40. Nejvyšší soud se dále zabýval otázkou počátku běhu promlčecí lhůty v řízení o náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou trestního a navazujícího přestupkového řízení.

41. Zákon č. 82/1998 Sb. výslovně neupravuje, kdy účastníkovi řízení, který se považuje za poškozeného nepřiměřeně dlouze vedeným řízením, vzniká nemajetková újma, a od kterého okamžiku se může domáhat odškodnění vzniklé újmy. Ustanovení § 32 odst. 3 OdpŠk stanoví promlčecí lhůtu pro uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy tak, že náhradu nemajetkové újmy lze požadovat do šesti měsíců od skončení řízení, v němž k tomuto nesprávnému úřednímu postupu došlo, a to i tehdy, nastaly-li průtahy jen v některé z dřívějších fází řízení. Tím se podtrhuje význam pohledu na řízení jako na jeden celek (srov. důvodová zpráva k bodu 27 návrhu zákona č. 160/2006 Sb.), neboť teprve po ukončení řízení je možné určit celkový rozsah a závažnost vzniklé nemajetkové újmy, jakož i komplexně zhodnotit postup orgánů veřejné moci během řízení, jednání poškozeného, a další okolnosti případu (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1455/2009, ze dne 16. 5. 2017, sp. zn. 30 Cdo 2328/2015, a obdobně též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2093/2012, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 15. 10. 2013, sp. zn. IV. ÚS 354/13). Dále srov. i část II a III Stanoviska.

42. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 10. 3. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009, také uvedl, že co se týče skončení řízení ve smyslu § 32 odst. 3, věty druhé OdpŠk, je obecně možno pokládat řízení za skončené okamžikem nabytí právní moci posledního rozhodnutí, které bylo v daném řízení učiněno. Do doby řízení je tedy nutno započítat i případné řízení o dovolání, řízení o kasační stížnosti i řízení o stížnosti ústavní, a to i tehdy, bylo-li toto řízení pro poškozené(ho) neúspěšné. Jestliže právní řád poskytuje účastníkům řízení určité procesní prostředky, prostřednictvím nichž se mohou domáhat nápravy pro ně dosud nepříznivého vývoje soudního (či jiného) řízení, je třeba řízení o těchto prostředcích zahrnovat do celkové doby řízení pro účely aplikace § 13 odst. 1 věta druhá a třetí a § 31a OdpŠk [k tomu srov. kritérium obsažené v § 31a odst. 3 písm. a) OdpŠk]. Není přitom rozumného důvodu, proč by mělo být pro určení celkové délky řízení rozlišováno mezi neúspěšně podanými řádnými opravnými prostředky a neúspěšně podanými mimořádnými opravnými prostředky. K tomu srov. i část III bod 2 Stanoviska.

43. Pro posouzení okamžiku počátku běhu promlčecí lhůty je tudíž zásadní výše uvedený závěr o jednotném a nepřerušeném trvání trestního a přestupkového řízení. Šestiměsíční promlčecí lhůta podle § 32 odst. 3 OdpŠk počne běžet až skončením celého řízení, kde k nesprávnému úřednímu postupu došlo. V posuzovaném řízení tak počala promlčecí lhůta běžet až dnem právní moci konečného (posledního) rozhodnutí v řízení vydaného (tedy od právní moci rozhodnutí odvolacího správního orgánu v přestupkovém řízení ze dne 15. 2. 2013). Srov. taktéž rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1876/2014, uvedený výše.

44. Dospěl-li odvolací soud k jinému závěru ohledně počátku běhu promlčecí doby, je jeho právní posouzení žalovaného nároku nesprávné.

45. Konečně Nejvyšší soud přihlédl i k další vadě řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívající v tom, že za stát jednala nesprávná organizační složka.

46. O nároku žalobkyně na náhradu škody probíhalo řízení před trestním soudem, přičemž v případě újmy v rámci něho způsobené jedná za stát Ministerstvo spravedlnosti [§ 6 odst. 2 písm. a) OdpŠk], ale i před správním orgánem, přičemž v případě újmy v rámci něho způsobené jedná za stát Ministerstvo vnitra [§ 6 odst. 2 písm. b) OdpŠk]. Z uvedeného je zřejmé, že nastala situace

předvídaná § 6 odst. 3 OdpŠk a ohledně nároku žalobkyně mělo být na straně žalované jednáno s Ministerstvem financí.

47. S ohledem na výše uvedené tak odvolací soud pochybil, pokud trestní a přestupkové řízení nepovažoval z hlediska práva na jejich přiměřenou délku za řízení jediné, dovozoval vznik nemajetkové újmy pouze z řízení před Okresním soudem v Liberci, ačkoliv žalobkyně svůj nárok odvozovala od nepřiměřené délky jak řízení trestního, tak řízení přestupkového, jednal na straně státu s nesprávnou organizační složkou a počátek promlčecí lhůty počítal od právní moci usnesení trestního soudu, kterým byla věc postoupena správnímu orgánu do přestupkového řízení.

48. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému napadený rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

49. V dalším řízení odvolací soud přihlédne k tomu, že žalobkyně požaduje náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku jak trestního, tak i přestupkového řízení a že šestiměsíční promlčecí doba na náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce daných řízení běží podle § 32 odst. 3 OdpŠk od právní moci posledního rozhodnutí, které bylo v daném řízení učiněno, tj. od právní moci rozhodnutí odvolacího správního orgánu ze dne 15. 2. 2013. Dospěje-li odvolací soud k závěru, že nárok žalobkyně není promlčen, posoudí, zda v těchto řízeních došlo k nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce (§ 13 odst. 1 věta třetí OdpŠk). Odvolací soud také vezme v potaz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 30 Cdo 987/2015, který se zabývá povahou adhezního řízení v trestním řízení, neboť jeho závěry jsou použitelné i pro posouzení nároku žalobkyně.

50. Soudy jsou ve smyslu § 243g odst. 1, části první věty za středníkem, o. s. ř. ve spojení s § 226 o. s. ř. vázány právními názory dovolacího soudu v tomto rozsudku vyslovenými.